

Erik Matzen,
Strandgade 84, 2,
1401 – K
23. april 2023

STATSREVISORERNE PRESSER FINANSMINISTEREN TIL AT GØRE AFBIGT

De politisk udnævnte statsrevisorer har presset finansminister Nicolai Wammen (S) til at gøre afbigt i forhold til hans og hans topembedsmænds tidligere markante afvisning af den alvorlige kritik, som Rigsrevisionen i april 2022 med fuld støtte fra Statsrevisorerne tildelte Finansministeriet for dens hemmeligholdelse af aftalen med pensionsfonden ATP i oktober 2008 midt under en voldsom finanskriser.

Desuden kritiserede Rigsrevisionen ministeriet for at give forkert begrundelse for at optage lån, der ifølge statsrevisorerne oven i købet var helt unødvendige. Staten kom derved til at optage et lån, der var 27,6 mia. kr. for højt, og staten og skatteyderne forpligtede sig som følge heraf til i 30 år at betale en ekstra renteudgift på 37,2 mia. kr.

Sagen daterer sig tilbage til finanskrisens dage i efteråret 2008, da Danmark var meget tæt på at ryge ned i den økonomiske afgrund, fordi VK-regeringen under statsminister Anders Fogh Rasmussen (V), økonomi- og erhvervsminister Bendt Bendtsen (K) og finansminister Thor Pedersen (V) svigtede deres pligt til at passe på dansk økonomi. Dette på trods af adskillige klare og tidlige advarsler fra såvel Nationalbanken som Finanstilsynet imod bankernes igangværende store og accelererende gældsætning i amerikanske banker.

USA-lånene i dollars stimulerede markant det økonomiske opsving i Danmark, og det var jo godt for VK-regeringen, som søgte genvalg hos vælgerne i 2005 og 2007. Men et opsving skal helst finansieres ved en højere produktivitet, og ikke som i nullerne ved at optage kæmpelån i USA og føre så ekspansiv finanspolitik, at dansk økonomi blev kraftigt overophedet, samt ved lempelse i 2003 af reglerne for at få realkreditlån.

Aftalen med ATP i 2008 påførte staten og skatteyderne en renteudgift på 120 mia. kr. for et statsligt lån på i alt 87,6 mia. kr. (udstedelse af 30-årige statsobligationer), som der overhovedet ikke var brug for i statsgældspolitikken (gældende regler for statens låneoptagelse).

Da Wammen 29. juni 2022 i første omgang svarede på Rigsrevisionens beretning og Statsrevisorerne alvorlige kritik af Finansministeriets håndtering af lånet og dets manglende oplysning til Folketinget, skete det nærmest som en kold afvisning. Ministeren skrev i sin redegørelse til Statsrevisorerne, "at Finansministeriet ikke vurderer, at der er grundlag for beretningens konklusion og Statsrevisorerne bemærkning". Han afviste på ministeriets vegne, at det i 2008 havde "påført staten højere renteudgifter end nødvendigt" og fandt i øvrigt, at der ikke "er fagligt grundlag for beretningens konklusion og Statsrevisorerne bemærkning".

Wammen beklagede dog på ministeriets vegne, at man i forbindelse med et samråd i Folketinget februar 2017 og i svar på spørgsmål fra finansudvalget ikke selv i ministeriets arkiv havde fundet de mange relevante dokumenter til at oplyse tinget om sagens reelle indhold. Ministeren meddelte Statsrevisorerne, at han fortsat har tillid til, at hans ministerium under tidligere regeringer har handlet og fortsat "handler til Danmarks og danskernes bedste."

FINANSMINISTERIET

SVIGTER DANMARK

Her skal det siges klart og tydeligt: Finansministeriet svigter Danmark ved ikke allerede i 2008 eller lige efter at oplyse Folketinget om ATP-aftalen, om dens reelle baggrund og økonomiske konsekvenser for staten og skatteyderne. Tværtimod holdt man det hemmeligt, lige indtil Rigsrevisionen og dens talkyndige folk kommer på uanmeldt kasseeftersyn i ministeriet i november 2021. Først på det tidspunkt – 13 år efter – får Folketinget og offentligheden besked.

Dagen før Finansministeriets første redegørelse til Statsrevisorerne oven på den kritiske beretning fra Rigsrevisionen, altså 28. juni 2022, var Wammen sammen med sin kollega, erhvervsminister Simon Kollerup (S), på begæring af Enhedslisten i samråd i Folketingets finansudvalg ledsaget af en række top-embedsmænd for at forklare sig om nuværende og tidligere regerings gøren og laden omkring de 30-årige statsobligationer og finanskrisen.

Her i udvalget optrådte Wammen denne dag hovski-snovski. Man kunne godt have forventet, at finansministeren oven på en skrap beretning med konklusionen "meget utilfredsstillende" havde undskyldt over for det bedragne finansudvalg, at hans topembedsmænd siden oktober 2008 havde forholdt Folketinget oplysningerne om, at den daværende finansminister Lars Løkke Rasmussen på statens vegne havde indgået aftale med ATP's fondsdirektør Bjarne Graven Larsen om, at ATP skulle fylde Nationalbankens slunkne valutakasse op med ca. 100 mia. kr. i euro mod, at staten som noget helt nyt skulle udstede 30-årige statsobligationer for ca. 60 mia. kr., som ATP så skulle købe. Derved ville valutakassen midt i en alvorlig international finans- og valutakrise få tilført livgivende euro, og ATP kunne så som sin gevinst sikre sig lange, solide danske statsobligationer til en årlig effektiv rente på ca. 4,3 pct. Noget for noget.

Eller Wammen kunne have beklaget, at Folketinget ikke for længst havde fået oplyst af hans ministerium, at ATP-aftalen står skatteyderne i en udgift på 120 mia. kr. Eller undskyldt, at Rangvid-rapporten (redegørelse om Finanskrisens årsager og virkning på dansk økonomi), som SRSF-regeringen selv bestilte i 2012 på begæring af Enhedslisten, ikke indeholdt et eneste ord om ATP-aftalen og dens konsekvenser.

Underdanig, det var Wammen ikke hin dag i finansudvalget. Tværtimod sagde han til Enhedslistens Rune Lund, at han – S-regeringens finansminister – ikke ønskede at "agere overdommer for noget, der er sket under en tidligere regering og en anden finansminister". Det nægtede han simpelthen. Derfor blev samrådet ret intetsigende, bortset fra Rune Lunds relevante spørgsmål, f.eks. hvorfor ATP-aftalen overhovedet ikke fremgik af Rangvid-rapporten fra september 2013, da Finansministeriet ellers havde to topembedsmænd med i udvalget, og Nationalbanken ligeledes to medlemmer, som vidste alt om ATP-aftalen?

"SVIGT I PAPIRERNE"

Selv sagde Lars Løkke Rasmussen i et interview i Danmarks Radio (26. april 2022), at der havde været "svigt i papirerne", og Rigsrevisionens kritik var berettiget:

"Jeg er selv rimeligt utilfreds med, at der er basis for at kritisere Finansministeriet, for det er der, at man i 2017, da Folketinget ni år senere begyndte at interessere sig for denne her sag, at man ikke var god nok til at udlevere papirer. Det er jeg ikke stolt over", sagde han.

Lars Løkke fortier, at han selv som finansminister i 2008 eller i 2009 havde forsømt sin pligt til at oplyse Folketinget om ATP-aftalen og dens nærmere indhold. Da han i april 2009 blev statsminister, burde han have

givet sin efterfølger som finansminister Claus Hjort Frederiksen (V) besked på, at Folketinget snarest skulle oplyses om ATP-aftalen. Det skete aldrig.

Finansministeriets og Wammens afvisning af Rigsrevisionens kritik syntes de politiske statsrevisorer dog var for galt. Det var for stift, at Finansministeriet ikke ville modtage Rigsrevisionens velbegrandede kritik. Statsrevisorerne indkaldte derfor Nicolai Wammen til at give personligt møde den 30. september 2022. Her måtte Wammen trække i land:

"I lyset af diskussionerne om begrundelsen for udstedelsen af 30-årige statsobligationer tilbage i 2008 kan jeg konstatere, at det havde været nyttigt med mere fyldige begrundelser i forbindelse med Nationalbankens indstilling om forøgelse af udstedelsesomfanget og Finansministeriets forelæggelse for den daværende finansminister (Lars Løkke Rasmussen, red.). Det vil Finansministeriet tage til efterretning."

Men Rigsrevisionens og Statsrevisorernes kritik af Finansministeriet er ikke helt præcis, og årsagen er, at de to institutioner har lidt galt fat på ATP-sagen.

Rigsrevisionen fremstiller den som om, at Nationalbanken 11. oktober 2008 starter en dialog med ATP, som så fører til, at centralbanken i slutning af samme måned indstiller til Finansministeriet, at staten for første gang i mange år begynder at udstede 30-årige statsobligationer for ca. 60 mia. kr. Den 31. oktober godkender Finansministeriet ifølge Rigsrevisionen udstedelsen i det nævnte omfang, og salget begynder i centralbanken 11. november.

Sådan er udviklingen i sagen bare ikke helt. Det er Finansministeriet, der beder Nationalbanken om at lave en sagsfremstilling, hvor det fremgår, at det er centralbanken, der indstiller til Finansministeriet at godkende en udstedelse af 30-årige statsobligationer for 60 mia. kr.

Lars Løkke Rasmussen, der var finansminister i 2008, skriver i sin bog "Om de fleste og det meste" fra 2020, at han midt i finanskrisens rasen "tilfældigt" løb på ATP's fondsdirektør Bjarne Graven Larsen: "Det efterlod mig med vished om, at ATP var klar til at købe voldsomt op i danske statsobligationer og dermed styrke kronen på et meget kritisk tidspunkt. Kort tid efter omlagde vi statsgældspolitikken og udstedte for første gang i mange år 30-årige statsobligationer, som primært blev erhvervet af danske pensionskasser."

Da Løkke 26. april 2022 blev interviewet af Danmarks Radio, beskrev han det sådan: "Det var et tilfældighedsmøde med ATP, som hos mig skaber ideen om, at vi kan gøre noget her, og så sætte Finansministeriet, Nationalbanken og ATP sammen om én stor redningsaktion bag den danske krone. Det er jeg stolt over og ikke noget, jeg skammer mig over."

Da finanskrisen med voldsomhed meldte sig i Danmark den 15. september 2008, hvor den amerikanske investeringsbank Lehman Brothers gik konkurs, kom den danske krone og dermed fastkurspolitikken under et ekstremt pres. Det samme gjorde en række danske banker, der på det tidspunkt havde korte US-dollarlån i amerikanske banker for ca. 656 mia. kr., som snart skulle betales tilbage - ellers ville de gå konkurs.

Den første løsning (bankpakke ét) blev en nærmest altomfattende dansk statsgaranti til de amerikanske långivere til en værdi på 4200 mia. kr. Hvis en dansk bank ikke kunne betale dets dollarlån tilbage – i dollars – ville den danske stat gøre det.

DANSKE BANK

TÆT PÅ KONKURS

Da statsgarantien skulle have støtte fra et flertal i Folketinget, skete det på følgende måde ifølge Løkkes føromtalte bog:

”Og det var alvor. Som i rigtig alvor. Da Lene Espersen (ny økonomi- og erhvervsminister efter Bendt Bendtsen i september 2008, red.) og jeg i weekenden den 3. til 5. oktober forhandlede den første bankpakke med finanssektoren på den ene side og Folketingets partier på den anden, var det med hård deadline og en reel risiko for, at landets største bank, Danske Bank, ville blive bragt i knæ, når markederne åbnede igen mandag morgen 6. oktober, hvis ikke der forinden var kastet en solid redningsplanke ud.”

I Finansministeriets film om dets hus ”Den røde Bygning” siger Løkke: ”Noget af det, som jeg husker meget tydeligt fra min tid (som finansminister, red.), var de nætter, vi sad, hvor hele den danske banksektor var på vej ned, hvor der var risiko for, at Danske Bank ikke kunne åbne om mandagen, medmindre vi fandt en løsning i løbet af weekenden. Det var på mange måder et skifte fra vind ind i ryggen - og alt handlede om offentligt forbrug, til at nu var vi nødt til at tage handsken i den anden hånd, altså stramme op.”

I radiointerviewet 26. april 2022 sagde Løkke, at dengang i efteråret 2008 var alt i frit fald. Han roste ATP for at tage et medansvar sammen med Finansministeriet og Nationalbanken for den danske fastkurspolitik (en euro skal altid være ca. 7,46 danske kroner værd) ved at flytte euro over i danske kroner: ”Det skete som en dansk operation, der handlede om at holde hånden under dansk økonomi. Hvad var det for en samfundsomkostning vi havde stået med, hvis kronen var blevet devalueret, renteniveauet var eksploderet, folk var blevet sat ud af deres huse, når flexlånene skulle fornyes ved årsskiftet 2008-2009?”

TILFÆLDIGHED

Det er i dagene mellem 6. og 11. oktober 2008, at Løkke tilfældigt render ind i Bjarne Graven på gaden og falder i snak. Hvis Finansministeriet ville udstede 30-årige statsobligationer for ca. 60 mia. kr., som ATP vil købe, så vil ATP på dette afgørende tidspunkt sælge sine tyske statsobligationer i euro for ca. 100 mia. kr. og veksle dem i Nationalbanken til danske kroner. Og dermed fylde centralbankens valutakasse op med hård valuta til at forsvare den danske krone med, så den fastholdt sin værdi på 7,46 kr. pr. euro.

Det er her ved dette tilfældige møde på gaden, at Finansministeriet og ATP indgår en aftale. Alt det øvrige senere i forløbet mellem Finansministeriet og Nationalbankener er kun staffage og udsmykning i sammenligning med aftalen mellem Løkke og Graven. Det er dette, som Rigsrevisionen ikke har fået fat i. Finansministeriet og Nationalbanken har heller ikke fortalt det til Rigsrevisionen, da den kom på besøg.

”Tilfældighedsmødet” kommer senere i forløbet til at spille en afgørende rolle på en yderst uheldig måde, efter 11. november, hvor Nationalbanken begynder at sælge løs af de nye 30-årige statsobligationer til finansmarkedet. For da der indtil 21. november var blevet solgt 30-årige papirer for i alt ca. 56 mia. kr., havde Nationalbanken tacklet salget på en sådan måde, at ATP kun havde fået købt for ca. 24 mia. kr. Aftalen med Løkke var jo, at ATP skulle kunne købe for ca. 60 mia. kr.

Naturligvis skulle Finansministeriet have sørget for, at Nationalbanken i første omgang havde solgt alle 30-årige statsobligationer for 60 mia. kr. på én gang til ATP – ét kæmpe tapsalg. Det var jo usædvanlige tider, nærmest en nødretstilstand i Danmark med stor fare for, at dansk økonomi skulle bryde sammen i efteråret 2008.

Hvis ATP havde købt det hele på én gang, ville ATP-aftalen være blevet opfyldt i første hug. Så havde ATP ikke behøvet at slå i bordet, og Finansministeriet ikke i to ekstra omgange beordret Nationalbanken til at sælge obligationer for yderligere ca. 30 mia. kr. Så havde staten sparet en ekstra renteudgift på ca. 37,2 mia. kr. (1,24 mia. kr. x 30 år).

Derfor var det meget forståeligt, at ATP's Bjarne Graven Larsen slog i bordet over for såvel Nationalbanken som Finansministeriet. Fortæller dem, at det var slet, slet ikke det, som var blevet aftalt med finansministeren, at ATP kun skulle have 30-årige statsobligationer for 24 mia. kr. Mærker man et forsøg på desavouering af ATP-aftalen fra Nationalbankens side her? Hvorfor havde Finansministeriet ikke på forhånd instrueret centralbanken om, hvem statsobligationerne skulle sælges til?

Sandheden i dette har Løkke formentlig selv erkendt. I hvert fald fører ATP's protest til, at finansministeren på ministeriets vegne 27. november selv må underskrive et nyt papir, der pålægger Nationalbanken at sælge 30-årige papirer for yderligere 20 mia. kr., så det samlede salg kommer op på 80 mia. kr.

Udadtil bliver dette forøgede salg forklaret med stor efterspørgsel fra finansmarkedet, men staten optager kun lån for at tilgodese statens kapitalbehov. Slet ikke et behov i en bestemt bank eller pensionskasse til at købe et godt papir til gavn for deres kunder eller medlemmer. Det er for at bruge Rigsrevisionens ord "usagligt".

Desværre viste det sig, at det øgede salg på 80 mia.kr. ikke var nok til at skaffe ATP de 30-årige statsobligationer, som var aftalt på forhånd. Derfor måtte såvel Finansministeriet i gang igen med en tredje runde med udstedelse af yderligere 30-årige papirer for ca. 10 mia. kr., så det samlede salg kom op på ca. 90 mia. kr.

Da der 2. december 2008 var blevet solgt for i alt 87,6 mia. kr. af papiret, havde ATP fået købt for ca. 50 mia. kr. og erklærede sig nu tilfreds med indkøbet. Først nu, på dette tidspunkt, stoppede de statslige udstedelser i papiret. Altså da ATP havde købt for ca. 10 mia. kr. mindre, end der var aftalt med Lars Løkke Rasmussen i begyndelsen af oktober.

Som modydelse skulle ATP skaffe euro til Nationalbankens valutakasse for ca. 100 mia. kr. Da regnskabet var gjort op i begyndelsen af 2009, viste det sig, at ATP havde skaffet euro til Nationalbanken for ca. 110 mia. kr., så det var ikke ATP, der havde snydt.

INTERMEZZO

PÅ REUTERS

Som finansjournalist for nyhedsbureauet Reuters på Christiansborg blev min nysgerrighed vakt i november 2008, da jeg erfarede nyheden om, at staten nu ville begynde at udstede 30-årige statsobligationer. Det fik mig til at spørge statsminister Anders Fogh Rasmussen på et tirsdagspressemøde i december om, hvorfor regeringen nu var begyndt på det, fordi alle ved, at renteudgiften på et 30-årigt papir er noget højere end for et 10-årig, og dermed en større omkostning for skatteyderne. Fogh svarede mig, at det var så specielt et spørgsmål at stille ham, at jeg hellere måtte henvende mig i Finansministeriet for at få svar.

Jeg erfarede dog hurtigt, at såvel ministeriet som ATP var lukket for yderligere information.

Forlade sagen ville jeg ikke, for den lugtede langt væk af en rigtig god historie. Det var trods alt 87,6 mia. kr. midt i en dyb finanskrisen. Derfor begyndte jeg at samle information om sagen bid for bid, også selv om det måtte tage lang tid.

I maj 2016 havde jeg samlet så gode kilder, at Reuters 27. maj på sit internationale net kunne udsende en historie med følgende overskrift: "Danish taxpayers face extra bill for saving banking system from 2008 collapse"

Jeg skrev to ekstra historier som opfølgning, men de blev aldrig sendt ud. For min redaktør blev i kølvandet på den første historie ringet ned af utilfredse læsere i den danske finansverden, at den historie fra det ellers yderst troværdige Reuters var noget gylle – en and. Uden hold i virkeligheden. Et konkurrerende elektronisk finansmedie satte folk i gang med at undersøge Reuters' historie og kunne nogle dage senere meddele, at der ikke var hold i Reuters' historie.

Journalister henvendte sig til Finansministeriet for at få en kommentar til Reuters' historie. Finansminister Claus Hjort Frederiksen (V) udsendte derpå en skriftlig kommentar fabrikeret af ministeriets embedsmænd, hvori Claus Hjort afviste sandheden i Reuters historie. De 30-årige statsobligationer havde ikke noget med redning af bankerne at gøre, sagde han:

”Baggrunden for beslutningen om udstedelsen af en 30-årig statsobligation i efteråret 2008 var den store usikkerhed om muligheden for at finansiere statsgælden. Der var derfor behov for en stor likviditetsbuffer.”

Hjorts svar har ikke noget med virkeligheden at gøre, hvilket Rigsrevisionen bekræfter i sin beretning. Der var i efteråret 2008 ingen usikkerhed om statens finanser. Det ser man dels af, at staten havde overskud på sin drift, dels af at staten på sin konto i Nationalbanken ved årets udgang havde et indestående på 263 mia. kr. Selv når man trækker de ca. 90 mia. kr. fra ved salget af de 30-årige statsobligationer, ville der stadig stå godt 170 mia. kr. på kontoen i Nationalbanken – rigeligt til at klare dagen og vejen for staten i 2009.

Skulle staten endelige bruge flere penge, kunne den udstede 10-årige statsobligationer, der var billigere for staten end 30-årige.

KREATIV BOGFØRING

Claus Hjort afviste også Reuters' regnestykke om, at man i regnskabet over bankpakkerne kunne medregne de 120 mia. kr. i renteudgift for staten ved at optage lånet på de 87,6 mia. kr. Den renteudgift havde ikke det mindste med bankpakkerne at gøre, fastholdt såvel Finansministeriet som Erhvervsministeriet.

VK-regeringens regnestykke viste i 2018, at der på bankpakkerne var et overskud for staten på ca. 17 mia. kr. Det siger sig selv, at dette regnestykke var konstrueret af regeringen for at overbevise journalisterne og offentligheden om, at staten netto tjente penge på de seks bankpakker ved at redde bankerne, og at det ikke var skatteyderne, der betalte gildet.

Men indregnede man de 120 mia. kr., vil der altså være et underskud på bankpakkerne på ca. 100 mia. kr. - et stort tab for staten.

Selvfølgelig skal de 120 mia. kr. medregnes, for hvis fastkurspolitikken var brudt sammen som følge af den voldsomme spekulation mod den danske krone i 2008, skulle danske pengeinstitutter ikke kun betale 7,46 kr. for en euro, men måske 8, 10 eller 12 kr., og tilsvarende stigning for en US-dollar. Så var det blevet meget dyrere for bankerne at skaffe sig dollars, så de kunne betale deres lån tilbage til de amerikanske banker, og den test havde de ikke klaret alle sammen. Desuden måtte Nationalbanken i september 2008 for at hjælpe bankerne med at skaffe dollars sælge ud af sin sparsomme beholdning, så bankerne klarede skærene.

Var en dansk bank gået konkurs, skulle staten holde de amerikanske långivere skadesløse (bankpakke ét). Derfor skal statens renteudgift på 120 mia. kr. medregnes i regnskabet over bankpakkerne. Skatteyderne måtte holde for.

Forløbet er samtidig fortællingen i historiebogen om Anders Fogh Rasmussens regeringer. Danmark har ikke haft en ringere statsminister end netop ham, absolut den ringeste – i hvert fald ikke siden Hitler-Tysklands besættelse af Danmark i 1940. Fogh fik den skæbne at aflevere et land til sin efterfølger Lars Løkke

Rasmussen i en dårligere stand end det Danmark, han selv overtog fra sin forgænger Poul Nyrup Rasmussen (S).

SÅ SMUTTEDE FOGH

Eller som Løkke selv formulerede det i sin bog fra 2020, om at finanskrisen i 2008 udviklede sig til en økonomisk krise, og derfor skulle Løkke nu som ny statsminister fra april 2009 afbøde de menneskelige omkostninger herved: "Siden fulgte genopretningspakken og efterlønsindgrebet i 2011, der skulle samle regningen op og bringe os på fode igen. Der var ikke meget at smile ad ud over min standardjoke fra de år om, at min forgænger, Anders Fogh, virkelig var den sande mester i timing: Han smuttede, lige som krisen ramte os."

Det er yderst vanskeligt at tro på, at Lars Løkke i efteråret ikke har sat ATP-aftalens og dens vilkår på dagsordenen i regeringens koordinationsudvalg eller i økonomiudvalget. Har han ikke det, så har Løkke i hvert fald på tomandshånd fået accept af statsminister Anders Fogh Rasmussen og fra den nye konservative leder, økonomi- og erhvervsminister Lene Espersen, til operationen.

Her vil jeg lige citere fra Simon Emil Ammitzbøll-Billes bog "Insider – Fire år med Løkke", hvori han fortæller, at koordinationsudvalget er regeringsledelsen og kernen, hvor alle de vigtigste beslutninger bliver truffet":

"Betydningen af koordinations- og økonomiudvalgene kan nærmest ikke overdrives. Jeg vil nærmest påstå, at ministre, der ikke har været i K- eller Ø-udvalget, som det populært kaldes, faktisk ikke helt ved, hvad det vil sige at være i regering. Der er K- og Ø-ministre. Og der er fagministre".

Naturligvis skulle VK-regeringen hurtigt have orienteret Folketinget om ATP-aftalen, men Finansministeriet valgte at fortie, hvordan landet lå.

Da daværende finansminister Kristian Jensen (V) var til samråd i finansudvalget 23. februar 2017, fortalte han, at der ikke var nogen aftale med ATP om at sikre bankerne dollars. Når staten i 2008 begyndte at udstede 30-årige statsobligationer, skete det af to grunde, dels for at kunne fastholde fastkurspolitikken, dels for at skaffe staten tilstrækkeligt med likviditet, hævdede han.

Man fristes her til at citere Tamil-rapporten fra undersøgelsesretten i 1993 med højesteretsdommer Mogens Hornslet i spidsen. Retten skrev om statsminister Poul Schlüters (K) forklaring: "Direkte urigtig".

Da Rigsrevisionens beretning kom 25. april 2022, svarede Kristian Jensen til Politiken om sine udsagn til finansudvalget 23. februar 2017: "Jeg har videregivet de oplysninger, jeg har fået af Finansministeriet. Jeg har ikke yderligere kommentarer."

Rangvid-udvalget, der blev nedsat i 2012 til at undersøge finanskrisens årsager og virkning på dansk økonomi på begæring af Enhedslisten, fik to medlemmer fra Nationalbanken, fhv. nationalbankdirektør Jens Thomsen og nationalbankdirektør Hugo Frey Jensen, samt fra Finansministeriet kontorchef Niels Kleis Frederiksen og specialkonsulent Michael Wiemann.

De fire vidste alt om ATP-aftalen.

Jeg forestiller mig, at disse fire personer har spurgt ledelsen i Finansministeriet, om de på møderne i Rangvid-udvalget måtte nævne ATP-aftalen, men fået et klart nej. Det var fortsat dybt fortroligt.

Og da Rangvid-rapporten kom i september 2013, var der ikke et ord om ATP-aftalen.

Et femte medlem af Rangvid-udvalget, professor Finn Østrup fra CBS, sagde til Politiken 12. maj 2022 på spørgsmålet, om årsagen kan være, at ministeriet simpelthen havde glemt alt om ATP:

”Det tror jeg ganske enkelt ikke på. Det var alt for stor en sag”, sagde Østrup, og kaldte det meget kritisabelt, at udvalget ikke havde fået noget at vide om ATP-aftalen.

Når Finansministeriet valgte i 2012 og 2013 at fortie oplysningerne, så er forklaringen ligetil:

Med viden om ATP-aftalen ville den politiske opposition i Folketinget straks have kastet sig over VK-regeringens gøren og laden, stillet forespørgselsdebat i folketingssalen og optrådt sammen med lærde folk udi økonomi i en voldsom kritik mod VK-regeringen for uansvarlig politik op gennem nullerne og ind i 2010’erne til stor skade for landet. De ville alle sammen spørge: Hvorfor havde VK-regeringen ikke grebet ind mod bankernes dollar-lån allerede i 2002, da advarslerne begyndte at komme ind fra Nationalbanken? Eller efter nye advarsler i 2003, 2004, 2005, og fra februar 2006 også Finanstilsynet, der nu talte dunder til bankerne?

Ingen kunne jo i 2012 og 2013 vide, at fortielserne skulle fortsætte og fortsætte. Og fortsætte forbi et samråd i finansudvalget 23. februar 2017 med finansminister Kristian Jensen, og helt til den dag i efteråret 2021, da Rigsrevisionens talnørder pludselig dukker op til uanmeldt kasseeftersyn og arkiv-gennemgang i Finansministeriet. Rigsrevisionen sagde endda bagefter, at alle de mange vigtige, glemte/gemte papirer i ministeriets journalsystem var pærelette at finde; de dukkede op, da man manuelt gennemgik arkivet. De lå der alle sammen – få dage efter akternes datering.

HOLD DIN KÆFT

Det er også meget sigende, at da Rigsrevisionen kom med sin beretning 25. april 2022 med hvas kritik af Finansministeriet, rottede alle kombattanterne fra 2008 sig sammen og dekreterede kollektiv tavshed. Du holder din kæft!

Rutinemæssigt ringede journalister fra flere medier rundt til aktørerne fra 2008 for at indhente udtalelser til rapporten. Berlingske Tidende skrev, at de forgæves havde ringet rundt til 32 personer for at få dem til at kommentere Rigsrevisionens rapport; ”ingen af departementscheferne, embedsmændene, ATP-folkene eller ansatte i Nationalbanken, der var tæt på beslutningen eller direkte underskrev aftalerne i 2008, som ønsker at udtale sig.”

Lars Løkke Rasmussen kontaktede selv Politikens redaktion for at fortælle, at han gerne ville interviewes om sagen. Da avisen gennem en uge via telefon, sms og mail gentagne gange havde forsøgt at få kontakt, var dette ikke muligt, indtil en ansat hos Moderaterne kontaktede avisen og meddelte, at Løkke desværre havde travlt med at forberede Moderaternes årsmøde og ikke kunne afse tid til Politiken i den sag.

Heller ikke Lene Espersen ville udtale sig, sagde hun.

Deres tavshed fortæller, at ATP-sagen er en kæmpe skandale på størrelse med Tamil- og Alberti-skandalen. Ellers ville Finansministeriet ikke hemmeligholde oplysninger i sagen i 13 år. Og fortsat gør det.

Har vi lært noget af finanskrisen i 2008 - og ikke mindst lært noget af alt det, som førte dansk økonomi til afgrundens rand i oktober 2008? Kan man regne med, at en kommende regering håndfast vil skride ind over for banker, når de spiller på kasino for at opnå en ekstra milliard-gevinst, og derved gambler med dansk økonomi? Vil en regering tage banklicensen fra dem, hvis de fortsætter med uansvarlig adfærd? Eller er regeringens genvalg vigtigere ved næste valg?

KILDER:

Rigsrevisionens beretning, nr. 15/2021, af 25. april 2023, om Finansministeriets udstedelse af 30-årige statsobligationer i 2008.

Finansministeriets ministerredegørelse til Statsrevisorerne af 29. juni 2022.

Finansministeriets supplerende ministerredegørelse i samme sag, af 27. januar 2023.

Rigsrevisionens notat om samme sag af 7. februar 2023.

Statsrevisorernes endelige betænkning i samme sag, af 20. februar 2023.

Statsrevisorerne – Orientering af finansministeren om den fortsatte behandling af Statsrevisorernes beretning nr. 15/2021, af 23. februar 2023.

Rigsrevisionens notat om samme beretning af 29. juli 2022.

Statsrevisorernes bemærkninger til beretning nr. 15/2021, af 25. april 2022.

Reuters' telegram med overskriften: "Danish taxpayers face extra bill for saving banking system from 2008 collapse", 27. Maj 2016.

Information, 28. marts 2017, "Finansministeren er nu kommet frem til, at Hjorts oplysninger om prisen for bankpakkerne var "misvisende"", af journalist Kim Kristensen.

"Insider – fire år med Løkke", af Simon Emil Ammitzbøll-Bille, People's, side 98.

"Om de fleste og det meste", Lars Løkke Rasmussen, Politikens Forlag 2020, side 127-131.

Finansministeriets film "Den Røde Bygning 300 år", interviews med forskellige finansministre gennem tiden, herunder med Lars Løkke Rasmussen. Filmen kan ses på ministeriets hjemmeside fm.dk.

Dagbladet Børsens bagside, 20. december 2012, artikel om de 30-årige statsobligationer, af redaktør Thomas Bernt Henriksen.

Interview med Lars Løkke Rasmussen hos Danmarks Radio, optaget på forhånd og udsendt 26. april 2022 kl. 16.00 på DR's program "P1 Orientering".

Artikel i Berlingske Tidende 9. maj 2022 om 30-årige statsobligationer og finanskrisen, af journalisterne Julie Søltøft og Julie Schneider.